

Samuel L. Bray, *Remedies in the officer removal cases* (Środki zaradcze w sprawach odwołania funkcjonariuszy), „*Journal of Legal Analysis*” 2025, vol. 17, s. 236–258, <https://doi.org/10.1093/jla/laaf012>

Autor w opracowaniu przedstawia zagadnienia dotyczące dopuszczalności, skutków oraz możliwych środków zaradczych w związku z odwołaniem funkcjonariuszy publicznych, w tym wyższego szczebla, przez Prezydenta Stanów Zjednoczonych Ameryki. Powiązane jest to z właściwym dla tego państwa modelem rządów prezydenckich o silnej, wręcz dominującej pozycji prezydenta w strukturze władzy wykonawczej. System prawa amerykańskiego oparty jest na ustroju państwa federalnego i zasadach odmiennych niż w większości państw europejskich, w tym Polski, co czyni analizowane wątki tym bardziej frapującymi. Rozważania dotyczą bieżącej sytuacji, a dodatkowym walorem jest ujęcie przedstawianej problematyki na szerokim tle historycznym sięgającym lat 50. XIX wieku z uwzględnieniem przykładowych spraw sądowych i literatury także z tego okresu.

Poruszone zagadnienia są istotne i aktualne z uwagi na wskazywany w artykule zamiar obecnie urzędującej administracji Prezydenta USA Donalda Trumpa zmniejszenia liczby urzędników federalnych o co najmniej 300 000 osób. Związane jest to bezpośrednio z dostrzegalnym trendem nasilającej się kontroli urzędu prezydenta nad całą władzą wykonawczą oraz z bieżącą sytuacją w administracji USA.

Autor klasyfikuje możliwe zaradcze środki prawne, w tym o charakterze tymczasowym, przysługujące odwołanym funkcjonariuszom w związku z zainicjowaniem postępowania sądowego na trzy zasadnicze kategorie: (1) zezwolenie na dalsze zajmowanie stanowiska w toku prowadzonego postępowania, (2) potwierdzenie, że usunięty urzędnik nadal sprawuje urząd i wreszcie (3) odszkodowania przyznawane ze zróżnicowanych tytułów w związku z odwołaniem ze stanowiska. Odnośnie do konsekwencji odwoływania urzędników publicznych poruszane są m.in. takie uniwersalne kategorie, jak: zasada słuszności, zasada sprawiedliwości oraz interes publiczny. Autor odnosi się ponadto do istotnej w prawie publicznym ciągłości sprawowania urzędu w ramach organów administracji publicznej oraz do szybkości postępowania sądowego powiązanej ze stabilnością funkcjonowania państwa. Wskazuje to na pogłębioną analizę rozpatrywanego zagadnienia z uwzględnieniem skutków wykraczających poza jednostkowe przypadki w zakresie odwołania funkcjonariusza publicznego. Akcentowane jest powiązanie szybkości zainicjowania przez odwołanego urzędnika postępowania z potencjalnym utrzymaniem

ciągłości sprawowania urzędu w wyniku podejmowanych przez sądy rozstrzygnięć, w tym w postaci środków tymczasowych.

Autor akcentuje, że równowaga między zasadami słuszności a interesem publicznym przemawia za przyjęciem podważalnego domniemania, że jeśli urzędnik niezwłocznie wnosi pozew w związku z usunięciem ze stanowiska, powinien pozostać na nim w trakcie trwania postępowania sądowego. Jeśli zaś tego nie uczyni, nie powinien otrzymać tymczasowego środka zabezpieczającego przywracającego mu sprawowanie urzędu, z którego został odwołany. Wprowadzenie przeciwnego domniemania, że każde odwołanie funkcjonariusza publicznego jest skuteczne, zachęciłoby władzę wykonawczą reprezentującą Prezydenta USA do wywierania wpływu na istotne decyzje poprzez odwoływanie urzędników lub do odwoływania ich z powodów, które są nieadekwatne z prawnego punktu widzenia, a nawet niezgodne z Konstytucją USA (np. test religijny).

Odnosząc się do strony formalno-językowej omawianego artykułu zwracają uwagę wtrącenia zwrotów łacińskich, używanych zarówno w języku potocznym, jak i w języku prawniczym; przykładowo: *de facto*, *per curiam*, *quo warranto*, *locus classicus*. Metodologia wywodów polegająca na formułowaniu pytań i udzielaniu na nie odpowiedzi dynamizuje prowadzone rozważania i przykuwa uwagę czytelnika.

W konkluzji opracowania stwierdzono, że debata dotycząca uprawnień Prezydenta USA do odwoływania urzędników publicznych trwa w istocie od chwili powstania tego państwa i nadal pozostaje nie w pełni rozstrzygniętym zagadnieniem. Istotną rolę w tym dyskursie ogrywiają orzeczenia sądów federalnych i stanowych tworzące precedensy wpływające na rozstrzygnięcia w innych sprawach, a wprowadzone na ich podstawie środki zaradcze są zróżnicowane. Ponadto odniesiono się do bieżącej sytuacji politycznej w USA, w tym do postaw i do planów administracji Donalda Trumpa, którego dominacja nad całą władzą wykonawczą przybiera na sile. Powyższe czyni z opracowania niezwykle ciekawy i aktualny materiał stanowiący podstawę do refleksji i ocen dotyczących modelu polityczno-ustrojowego państwa, administracji publicznej, roli orzecznictwa sądowego i wpływu jednostki zajmującej określony urząd na jego funkcjonowanie.

Monika Kępa*

<https://doi.org/10.14746/spp.2026.1.53.11>

* Maria Curie-Skłodowska University in Lublin, Poland | Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Polska, <https://orcid.org/0000-0001-9377-5160>, e-mail: monika.kepa@mail.umcs.pl.